

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A tanév kezdetén.

Nemsokára megnyílnak az iskola kapui s ifjú sereg lábainak kopogása veri fel a folyósók vakációi csendjét.

Olyan lesz az iskola, mint a májusi virágos rét, amikor megszállják a döngicselő, dolgozni akaró méhek.

Igen a réthez, a virágillatú tavaszi pompájú réthez hasonlít még az iskola, melynek kapuit átlépve az ifjú a vallás-erkölcsi nevelés virányaira lép. Eltöltheti szívét-lelkét — minden széppel és jóval s értelmét elméjét tele tömheti tudással és ennek így is kell lennie.

Az oktatásnak és nevelésnek az értelem és a szív kiképzéseinek parallel kell haladnia, hogy elő álljon az a nemzedék, melynek legfőbb epitetonja a vallás-erkölcsi jellemesség.

Vallásos, erkölcsös, jellemes embereket akar az iskola az életnek adni, mert talán sohase voltak ezek a nagy erkölcsi értékek annyira sporadikus, szorványos jelenségek, mint épen a mai korban, amikor ügylátszik, mintha ki akarnák irtani a vallásos erkölcsösségen alapuló jellemességet.

T Á R C A.

A kalocsai tulipán.

— Rózsafüzéripar Kalocsán. —

Már csak igaz marad, hogy a magyar-nak lelkesedése csupán szalmaláng. Példára a Tulipán-mozgalom. Micsoda nekibuzdulással indult meg ez a mozgalom, s manapság alig van már hely, ahol még él és virul a tulipán. Ilyen ritka kivétel Kalocsán. A tulipán-mozgalom hatása alatt indult meg ott a rózsafüzér készítő háziipar s azóta valóságos gyárrá nőtte ki magát, melyre büszke lehet az érseki székváros. Székesegyháza, csillagvizsgálója, érseki könyvtára és nevés tanintézetei mellett egyik nevezetessége Kalocsának az olvasó-gyár, melynek megtekintését nem szabad elmulasztani annak, kit útja Asztrik érsek városába visz.

Gépek kattogása, gyermekhad züm-mögése fogadja a belépőt. 12—16 éves fiúk kötik az olvasókat, készítik az olvasók felfűzéséhez szükséges tekercset és felügyelnek — persze a munkavezető irányítása mellett — a gépek járására. Bámulatos pontosságú gépeken állítja elő a

Rettenetes hajsza, irtó háború folyik minden, de minden ellen, miből az igazi jellemesség összetereledik. Hitetlenség, erkölcsi dekadencia, a korrupciónak ezer-nyi faja lett úr a telkek felett. Kétszeresen — nem, százszorosan s ezerszeresen ne-héz feladat nehezedik az iskolára, amely-nek az a feladata, hogy mindig és minden-ben a jobb, a nemesebb irányt törekedjék az ifjúság lelkében oly erőssé tenni, hogy az ne essék a korszellem prédájává, mert a mai kor szelleme elhervasztja az ifjú-ság lelkét s az életuntság, a blazirtság ke-mencéjébe dobta, ahonnan aztán a po-raiból megélemedett Főnix madárképen nem fog felrepülni.

A korszellem káros befolyásának izolálására azonban az iskola egymagára képtelen. A családnak, ennek a legtartal-masabb pedagógiai tényezőnek is közre kell munkálni az ifjúság vallás-erkölcsi nevelésén.

Túlhaladott álláspont mindent az is-kolától várni s így a neveiés problémáját egyedül a pedagógusok vállaira rakni, mert a tanító, a tanár elvégre csak a szü-lőknek helyettesítője. Az iskola a szülői

vállalat a páncélláncokat, különféle vas-tagságban és különböző anyagból. Érde-kes látvány, mint vágják, hajlítják és ve-zetik a gépnek apró alkatrészei a sodronyt és fűznek láncszemet szem mellé. A gépek villanyerőre vannak berendezve. Majd a dobozgyártással ismerkedünk meg. Leg-jobbban leköti a figyelmet a gyöngyház-szemek gyártása. Mennyi procedurán megy keresztül a gyöngykapályó, míg szé-pen csiszolt gyöngy válik belőle. A kapályó vastagabb részeit mindenekelőtt négy-szögletű pálcikákká fűrészelik, majd az egyes darabkákat kifűrészik. Következik a szemek gömbölyítése, majd polirozása s végül is elöttünk a szabályos szemű, csil-logó fényű gyöngyházgyöngy. No most egy kis meglepetés vár ránk. Fehér gyöngyökből vegyi úton bíborszín és fe-kete gyöngyházszemeket is állít elő a gyár. A festett gyöngyháznak remek a színjátéka, csillogása; emlékeztet az ame-tizre. Ez a kalocsai gyárnak egyik specia-litása.

Természetes, hogy a színes gyöngyház előállítására megfelelő vegyi szertár is szükséges. Ide is betekintést nyerünk, sőt a vegyi konyhába is. Itt történik a vegyi ezüstözés. A nikkelláncokat, to-

háznak hasonmása, képmása kell legyen, uralkodó szellem tekintetében.

Azért miképen a családi élettől nem lehet vallásos szellemet származni, azon-képen az iskolai életnek is ezen szellem kell, hogy az uralkodó planétája legyen.

A minden áron államosítani akarás berkeiből fűdjogál ugyan az antikeresz-tény pedagógia szele, de ettől még most nincs miért tartanunk. Még állami iskolá-ink is vallás-erkölcsi szellemben nevelnek, ha nem is oly nagy animozitással és inten-zitással, mint katolikus iskoláink.

Ahol nincs katolikus iskola, ott nyu-godtan adhatja még most a szülő gyerme-két az állami iskolába is, de eljőhet az idő, amikor a vallásos nevelés kiszorul az is-kolákból, mert a vallásnak mindenkor-i ellenségei azt kitérített s megvalósítandó céljuknak tartják s ezen céljukat úgy vé-lílik elérni, ha az iskolákat először teljesen államiakká teszik. Olyan monopoliummá, mint például a söt vagy a dohányt. Csak-hogy ez a szülők természetes nevelői jo-gába ütközik, amit elvitatni nem, de kiját-szani lehet. A szülőknek nemcsak joga, hanem kötelessége is gyermekeiknek a vallásos szellemben való neveltetése. Ez a

vábbá az üveglvasók rézalkatrészeit sa-ját különleges eljárása szerint megezüstözi a vállalat s így teszi tetszetősebbé.

Az emeleti helyiségek a leányok birodalma. Itt van a leányok munkaterme s a raktárakban is női kezek tartanak pél-dás rendet. Végül az üzletheziségre ka-lauzal beszédés vezetünk. Mennyi izlésről tesznek tanúságot a gyárak szolid kivitelű készítményei s a raktáron levő mindenféle kegytárgyak. Olvasókon és skapulárekon kívül forgalomba hoz a vállalat művészi kivitelű érmekeket, kereszteteket, szobrokat, szentképeket s egyéb kegytárgyakat. Be-rendezése és készlete olyan, hogy képes kielégíteni még a legkényesebb igénye-ket is.

A kalocsai olvasógyár egyedüli vállalat hazánkban, mely olvasók és kegytár-gyak előállításával foglalkozik. Jelenleg 24 állandó munkást s közel 200 háziiparost foglalkoztat a gyár. Az olvasókötést űző háziiparosok jórésze serdülő gyermekek és szegény sorsban élő öregek, kik nehe-zebb munkára már nem alkalmasak. Ily-képen a szociális kérdés megoldásában is közreműködik a vállalat. Állandó foglalko-zást ad a munkanélkülieknek, elfoglalja

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

szülői kötelesség mintha nem élne eléggé élénk tudatban még a felsőbb tízezrek lelkében sem, mert inkább a divatból adják gyermekeiket a professzionáruson vallásos iskolába — mint az átértzett szülői kötelesség, parancs szavából. Ami pedig a divaton nyugszik, az soha fönn nem marad, mert a divat hamar és könnyen változik.

A kötelességteljesítés átértzett s átérző szavának kell a jelen esetben is irányító elvnek, principiumnak lennie.

S ép ezért a szülőket erre a kötelességre felhívni legalkalmasabb idő a tanév kezdete, amikor egyik-másik szülő igazán nem tudja, hogy melyik iskolába is adja gyermekét. Sok szülőt hallottam a felett sópáncolni, hogy melyik iskolába vigye a gyermekét: a réalba-e vagy a gimnáziumba, de egyet se láttam, kinek a döntésnél a vallásos jelleg lett volna az irányító, eligazító elv. Mindez annak a jele, hogy a szülő nincs tisztába legfőbb szülői kötelességével, gyermeke vallásos nevelésével.

Pedig a vallásos nevelés mellett a szülőknak ép úgy kell kardoskodniuk, mint akár az egyháznak. Hisz nekik ép oly érdekük, hogy gyermekük vallásos, erkölcsös, jellemes emberré fejlődjék, mint az egyháznak.

S azért ha gazdag örökséget nem is hagy a szülő gyermekére, de ha jellemes emberré nevelte, akkor Dárius kincsénél is többet adott neki, mert a kincs elveszhet, elpusztulhat, az igazi jellem pedig kiállja az élet tűzpróbáját.

Tódor Sándor.

A Népszövetség római zarándoklata.

Katholikus testvérek! Derekán vagyunk az évnék, amelynek minden napja megszentelt emlékünnepe katolikus egyházunknak. Mielőtt búcsúzóra hajlik ez az év, az egyház szabadságának tizenhat-századik éve, be kell váltanunk tavasszal tett ígérteinket, el kell vinnünk a katolikus magyar nemzet hódolatát Rómába, a vértanuk megszentelt földére. Sok száz testvérünk állt tavasszal a zarándoklat kibontott zászlója alá, de akkor be kellett göngyölnünk a zászlót, mert Krisztus helytartója súlyos betegségben szenvedett. „Az Anyaszentegyház pedig szüntelen könyörög vala Istenhez ő érte”. (Apostolok cselekedetei XII. 5.) Könyörgésünk eredményes volt: Isten visszaadta ősz szolgájának az egészséget és visszaadta a mi örömlünket.

Újra kibontjuk tehát a zászlót és ime, ünnepélyesen meghirdetjük nektek, Testvérek, szent búcsújárásunkat Rómába. Ősszel megyünk, de az ősz hervadásába belevisszük tavaszi lelkesedésünket, amelyet fölemléj majd és megszentel és fölséges belső erővé változtat, minden imádság, amit elmondunk, minden ének, amit énekelünk, minden fáradság, amit zarándoklatainkban alázatos lélekkel elviselünk.

Testvérek! Jöjjetek a zászló alá! Búcsújárásunk Rómába indul Budapestről szeptember huszonkilencedikén. Utirány: Budapest, Triest, Velence, Róma, Pádua, Budapest. Rómában öt napot töltünk és Őszentégéhez több egyházi vezetőse alatt járunk. Velencét, a világ egyik legszebb városát útbajtjuk, hogy Szent-Gellért, a magyarok térítő apostola iránt is leröjjük tiszteletünket és hálánk

tárgyak behozatalát egészen fölsőlegessé teszi.”

Örömmel hallottam, hogy Kisasszony-napján és Mária nevének ünnepén a mi kedvelt búcsújáróhelyünkön, Csíksomlyón is bemutatja kéziműveit a kalocsai olvasógyár. A jó ferencrendi atyák vállalkoztak a kalocsai kegytárgyak forgalomba hozatalára, hogy a búcsújáró hívek az egyházi előírásnak teljesen megfelelő kegytárgyakhoz jussanak.

Fontos és kényes kérdést old meg a kalocsai olvasógyár, midőn a kegytárgyak árusítását kiveszi annak a bizonyos élelmes fajnak a kezéből. Ezen törekvésében mindnyájunk hathatós támogatására érdemes. Karoljuk föl a vállalatot, hogy még jobban fejlődjék és virágozzék, hogy ne csak Kalocsának, hanem az egész magyar katolicizmusnak büszkesége lehessen.

Utas.

adóját. Utba ejtjük Páduát is, Szent-Antal városát.

Résztvételi árak: I. osztály 240 korona, II. osztály 180 korona, III. a) osztály 115 korona, III. b) osztály 80 korona. Az árakban benne van a vasúti- és hajójegy és az I., II., III. osztályúaknál a teljes ellátás. A III. b) osztályúak az élelmezésről maguk gondoskodnak.

Jelentkezési határidő szeptember tizenöt. A jelentkezésnél 20 koronát kell befizetni, a többi nyolc nappal az indulás előtt kell a rendezőségnek beszolgáltatni. Minden levél és pénz erre a címre küldendő: Katolikus Népszövetség, Budapest, IV., Ferenciek-tere 7 szám.

Jöjjetek Testvérek, ünnepelni és őseink hitéről tanubizonyoságot tenni!

Rakovszky István,

v. b. t. t. a Kath. Népszöv. elnöke.

Dr. Prohászka Ottokár, székeshelyi püspök, a Kath. Népsz. alelnöke.

Dr. Zboray Miklós, országgy. képviselő, a Kath. Népsz. alelnöke.

Dr. Ernst Sándor, p. kamarás, vezérigazgató.

Haller István, orsz. képviselő, titkár.

A kovásznaiak öröme.

Augusztus 27-én érték meg idevaló kath. testvéreink azt a nagy örömet, a melynek előkészítésén oly nemes buzgósággal fáradoztak, amelynek felvirradó reggele lázba hozta szívüket, sőt a testvéri érzés tüntető megnyilatkozását váltotta ki Kovászna minden jóérzésű polgárának lelkéből is.

Alapkövet helyeztek el e napon a felfalmagasságig (eddig talán tető alá került) kedves Isten házában. A kézdiorbai kerület papsága, élén a főesperessel s odasiető hívekkel, zsúfolva találta a templom belsejét ünneplőbe öltözött, kíváncsian várakozó néposokasággal. Mikor a nagy asszisztenciával bevonuló Oláh főesperes ajkán fölcsendült az első Gloria, sokan sírva, könnyezve énekelték a kántorral a most még százszor magaszosabb hangulatba ringató dicsőítést. A meghatottság érzete igazán templomi csendbe szorította ajkukat, amikor elhangzott a litánia, az áldás könyörgő szava s szent hely lett a templom belseje. Öröm, büszkeség s hála ilt az arcokra, mikor az alapköv okiratban fölhangozott a jötevők, a buzgó fáradozók neve. Majd a szívek mélyén felgyülekező érzéseknek, a templom szent hivatásáról beszélve adott hű, kedves és temperamentumos kifejezést az alapot szentelő főesperes.

A templomi ünnepség — impozáns keretekben — ezzel véget is ért. Most már szentelését várja a Cseh Imréné úrnő vezetésével az alkalomra kedvesen felkészített szent hajlék, hogy akkor majd még több örömtűz gyúljon a szívekben falai között.

Hanem a kovásznaiak találékonyága egész napi ünnepet szánt ez alkalomra. Délen fényes közebed alatt megújultak

s a rossz alkalmaktól visszatartja a serdülő ifjúságot.

A vállalatnak ezen szociális működését főpásztorunk, gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr 1905. évi XI. sz. körlevelében a Kalocsán szerzett benyomások alapján következőleg méltatta: „A kalocsai rózsafűzés-készítő háziiparvállalat, az egyházmegye főhatóságának jóváhagyásával, és az általa kiküldött felügyelő vezetése alatt az iskolából kikerülő fiatalokat foglalkoztatja rózsafűzések készítésével. Eltekintve ezen háziipari oktatás szociális hasznától, amely keresetet és megélhetést biztosít a fiataloknak, őket ezen nálunk elhanyagolt iparágban kiképezi és erkölcsileg üdvösen befolyásolja: az előállított tárgyak csinoságánál, tartósságánál és mérsékelt áránál fogva is, — hivatkozva a megküldött mintákra — melegen ajánlom ezen intézménynek fölkarolását Tisztelendő Papjainknak. A kalocsai rózsafűzés-készítő háziipar vállalat teljesen kielégíthet minden igényt, annyira, hogy külföldi enemű

Legjobb, legolcsóbb bevásárlási forrás mindennemű fűszer és csemegékben

Vidéki megrendelések 10 kilón felül postán vagy vasuton.

Vincze József

fűszer- és csemegé kereskedése Gyulafehérvárt. Telefon szám 43.

az ünnepi érzések s ott tapasztaltuk, milyen lelkesen, szívből éljenek protestáns testvéreink főpásztorunkat, milyen rokonszenvvel fogadják a bemutatkozó kath. főesperest, ünneplik Pénez Lászlót, a kovásznai filialis papját, diadalát iltte a keresztény — és fajszeret.

Este pedig kedves műsor keretében zsúfolt, hatalmas teremben hangzottak el dr. Szilveszter Ferenc főgimnáziumi tanár átható szavai. Három templomról beszélt. A természetről, a kőből épült s lélek-ből alkotott templomról, melyek Isten alkotásai s az ember rombolásának — sajnos — gyakran szomorú színterei. Ha olyan lélekkel s mélyen fogadták szívükbe hallgatói, ahogyan beszélt: mélyenjáró s mégis meleg közvetlenséggel elmondott beszéde fölér egy misszióval. S ezt épen az írja róla, ki más alkalommal „minus recte dicta“-t is talált előadásában, most pedig templomi hangulattal szívta be szavait. Kovászna ünnepére ő tette rá a koronát.

Az agilis, hitbuzgó kovásznaiakat pedig élükön szerény, kedves, fáradozó plebánusokkal továbbra is segítse az Isten.

Bélaffy.

Lengyel tudósok

Gyulafehérvárt.

Van a lengyeleknek egy féllábú vezérik, Ulanowski Boleslaw; egyetemi tanár s a krakkói Akadémia főtitkára.

Egy újabb Osztrolenkánál nem sok hasznát vennék ugyan, de az újabb Lengyelország előkészítésében vezető szerepet visz. Végre is a népek és dinasztikák sorsa nem a fegyveres erő nagyságán múlik, legalább is elsősorban nem azon. Mikor Ulanowski a krakkói egyetem katedráján vagy az akadémia főtitkári hivatalában beszél, érvel, vitakozik, meggyőző és lelkes, valójában a lengyel kultúra s a lengyel nemzet életét szövi mesteri kézzel.

Két évvel ezelőtt Svédországba irányított egy tudományos expedíciót a lengyel vonatkozású ismeretlen anyag kinyomozására. Az expedíció Collijn Izsáknak, a jeles incunabulum kutatónak vezetésével bejárta a fjordok hazáját s két kötetre való anyagot gyűjtött össze. Tavalay Ulanowszki már a magyar tudományos fórumoknál kopogtatott s szervezte a második expedíciót. Idehaza úgy találták, hogy az effajta szélesebb körű tudományos búvárkodás előkészítése nem egy-két nap dolga s kérték az expedíció elhalasztását. Alig lehetett a temperamentumos lengyel vezértől haladékat kieszközölni. Még a külügyminiszteriumot is megmozgatta ellenünk. Az idén végre elindulhatott Krakkóból a válogatott csapat, melyben Los János dr. képviselte az összehasonlító szláv filológiát, Ptasnik János dr. a művelődéstörténelmet. Zachorowski Szaniszló dr. egyházi jogi anyagot nyomoz, de mint a palaeographiában járatos embernek szükség esetén okleveleket s mindenféle korú és rendű codexet fel kell dolgoznia. Baran Ulászlónak, a Czartoryski múzeum könyvtárosának a bibliographus szürke, unalmas, de

hasznos szerepe jut a csoportban. A legfiatalabb végül, Dabrowski János ismét a történelem és irodalom emlékeit puhatolja. Kedves, szerény és tanult emberek e derék lengyelek. Összefűzi őket a hazafias bánat és hazafias reménység. Mikor nótáznak, nem az ernyedt melancholia hangja szólal meg ajkukon, hanem tüzes, pattogó katona nótákat énekelnek. Ahogy eldalolták csütörtökön az esti homályban kedvenc dalaikat, szinte hallottam lovas ezredeiknek robogását, amint halálos galoppban vágatnak az atyuska kozákjaira.

Ide Fehérvárra az a reménység hozta őket, hogy a káptalan levéltárában, meg a Batthyány könyvtárban találjanak majd lengyel vonatkozású anyagot. Találtak is bőven. A káptalan leveles házában Báthory István korából egész sorozat lengyel vonatkozású levél akadt. A Batthyány könyvtárban pedig meglepően nagy számú lengyel-írta codex került a kezükbe. Ptasnik tanár derűs arccal mutogatott az egyik codex tábláin két papíros lapot. Szemmel láthatólag valami régi számadás töredékei voltak. Az ő gyakorlott szeme ráismert azokban a feljegyzésben Ulászló lengyel király procuratorának keze vonására. Dabrowski elégületen mosolygott, mikor Juvenalis satíráinak egy XV. százdbeli kéziratát vette kézbe. A codex első részét Budapesten látta már a Nemzeti Múzeum könyvtárában s mindkét darabról bizonyos, hogy Krakkóban írták. Baran a könyvtár 97 lengyelországi nyomtatványát vette egybe Estreicher bibliographiai munkájával s csak egyet talált, mely eddigelé — úgy látszik — ismeretlen volt odahaza. Zachorowski egy 1476-i colligatummal mulatott két napig s örömmel szemlélte benne egy krakkói diák szorgalmas feljegyzéseit. Los tanár kevés lengyel nyelvű anyagot talált. Az ő középkori írásműveinek is annyira uralodik a latin nyelv, mint a mieinken. Talált azonban cseh nyelvű anyagot egy testes Gradualban s azzal foglalkozott napokig.

Kutatásuk eredményével meg voltak elégedve derék lengyel testvéreink s hiszszük, hogy az erdélyi vendégszeretnek is kedves emlékét viszik. Azalatt az idő alatt, míg Fehérvárt mulattak — augusztus 24.—29.-ig — a püspök úr szívesen látott vendégei voltak kitűnő magyar kísérőjükkal dr. Iványi Bélával egyetemben. A nagyprépost úr összegyűjtötte tiszteletükre mind ahány szláv nyelvész akadt fenn a várban. Kítűnt, hogy csak két szál ember szakadt ide Vácon felülről, azok is tótl szólitották a jámbor lengyeleket. Mi többiek némétül szölgongattuk idegenből jött testvéreinket, de — mentségünkre legyen mondva — jól meggyötörtük a germánok nyelvét. Most az egyszer nem haragudtak a tisztességben és munkában megkopaszodott aulikusok sem a német szóért, hanem gyönyörködve szemlélgették a szenvedő népek szorgalmas és bátor fiait, akiknek egyike — szinte gyermek — s máris nyolc hónapot sinylódott orosz tömlöcben, de akik szemében Osztrolenkán és szibériai bányákon túl is a szabad Lengyelország reménye lobogott.

(—)

Értesítőink.

(Folytatás.)

A kolozsvári tankerület harmadik igazgatói értekezletén volt egy előadás az önképzőkörök feladatáról, amely széles keretek közt mozogva, megvilágította az önképzőkör egész berendezését, munkásságának egész területét. Más kérdés, hogy az ott föllállított irányadó elvek birnak-e a reformoknak azzal a jelentőségével, amely okvetlenül kívánatos volna ahhoz, hogy az önképzőkör közelebb jusson igazi feladatának betöltéséhez, vagyis mélyebbre ható eredményeket biztosítson. Nekünk úgy tetszik, hogy azon az igazgatói értekezleten az önképzőkör ügyében elhangzott sok szóbeszéd csak a felületet érintette. Magok az igazgatók, bár közelebbről szemlélgették, mégis távolról látnak az önképzőkör működését. Benne élni, belőle üdvös tanulságot meríteni már kevésbé voltak képesek. Mindazonáltal a tisztelet, tekintély, amelylyel tanügyi dolgokban egy ilyen igazgatói értekezletnek birnia kell, joggal ösztönöz arra, hogy megállapodásaihoz némileg magunk is alkalmazkodjunk.

E megállapodások első pontja így szól: „Az önképzőkör részint álljon kapcsolatban a középiskolai oktatással, részint pedig annak kiegészítő része legyen.“

Ez annyira így van, hogy az ellenkezője el sem képzelhető. Miről is lehetne szó az önképzőkörben, ha nem arról, ami az iskolában — legalább nagyjában — megbeszélés tárgyát képezte, aminek az elemeit, a főbb vonásait ott sajátították el? Vagy mi az az önképzőkör tevékenységben, ami eddig nem állott kapcsolatban a középiskolai oktatással? Annyi bizonyos, hogy a mi önképzőköreink az említett kívánságnak megfeleltek, e téren nem lehet semmi kívánivaló.

Más elbírálás alá esik a második pont, amely az önképzőkör munkakörét akarja tágitani. „Ne csak szépirodalommal, verseléssel, szavalással foglalkozzanak a tanulók, hanem természettudományi tételekkel is foglalkozzanak, úgyszintén foglalkozhatnak szociológiai tanulmányokkal, kirándulások leírásával stb.“ Meg kell állapítani, hogy a munkakörnek ez a tágitása sokkal szűkebb, mint a mi önképzőköreink eddigi munkaprogramja. Lássuk tehát, mit tettek iskoláink ezen a téren, hogy aztán esetleg megállapíthassuk, hogy még mit kellene tenniük.

A marosvásárhelyi gimnáziumban komolyabban tanulmányon alapuló munkákat készítettek a tagok. A vezető tanár helyesen mutatott rá arra, hogy a legtöbbször mi az irodalmi munkásságra való hajlandóság kerékkötője. Az, hogy az ifjak önmaguktól nem találnak feldolgozásra megfelelő tárgyakat. Így aztán szarnyaztetten mindig csak az akarásnál, a tervezettségénél maradnak. Előterjesztett tehát egy nagyarányú munkaprogramot, amelynek gazdag anyagából minden tanuló hajlama, tetszése szerint válogathatta ki azon tételeket, melyeknek kidolgozásával érvényesíthette a tehetségét.

A kolozsvári Pázmány Önképzőkörben írtak irodalmi, történelmi, társadalomtudományi értekezéseket, novellákat, mű-

fordításokat, költeményeket, zeneműveket, drámai prologust, bírálatot, tartottak szabad előadásokat, szavakat, előadatok monológokat, színdarabokat. Feltűnő itt különösen a szabad előadásoknál követett eljárás. Szabad vitaközöst rendeznek pl. az ember származásáról. Egy VIII. oszt. tanuló vezeti ezt olyképen, hogy ismerteti azokat a tudományos alapon álló nézeteket, amelyek eddig ebben a kérdésben fölmerültek. Az ismertetéshez mindenki hozzászólhat, kifejtheti a maga felfogását. Végül a vitarendező válaszol az egyes hozzászólásokra. — Kétségtelen, hogy egy-egy ilyen vitaközös nagyon megélelenti, tübbe, lázba hozhatja az önképzőkört, miáltal a vezető tanárnak bőséges alkalmat nyílik egyenkint megfigyelni a tanulókat. Csak nagyon kell vigyázni arra, hogy a súlyosabb kérdések fölötti vitában, annak szenvedélyes hevében senki se helyezkedjék végül olyan álláspontra, mely a kath. felfogással ellentétben áll, hanem legyen az a vita kibékítő, felvilágosító, megnyugtató. Mert különben megeshetik, hogy a tanuló szélsőséges álláspontot foglal el s a maga vélt igazságának támogatására önként buvárokodik, miközben könnyen megtevéd s akkor mi nemcsak elvesztettünk egy embert, hanem talán ellenszünké is tettük őt. A másik, külön megemlétsre érdemes dolog az, hogy az önképzőkör tagjai az előadói készség fejlesztése céljából egyes színi jeleneteket, sőt színdarabokat is adtak elő, ami szintén hozzájárult a gyűlések programjának változatosságához s élénkebbé, mozgalmasabbá tette az önképzőkörü szerepléseket.

A székelődvarhelyi főgimnázium önképzőkörü gyűléseinek a tárgyai szintén szabadelőadás, felolvasás, szavalt, vitaközös voltak. A tagok irodalmi téren eléggé érvényesítették tehetségüket, bár cím szerint nem tudhatjuk meg működésük irányát. A jelentésből azt látjuk, hogy a prózai munkák nagyobb része két VIII. oszt. tanuló szorgalmát dicséri. Gyakran megtörténik, hogy egy-két diákot szorgalma és tehetsége messze kiemel a többi közül. Ilyenkor a többség lehangoltan merül hallgatásba, s lesz únatkozó, egykedvű szemlélője az önképzőkörben történeteknek. Az a kettő uralkodik, azzal a kettővel nem lehet mérközni. A vezető tanár kötelessége ez esetben az, hogy úgy irányítsa az önképzőkör működését, hogy minden tanuló tehetségének és hajlamának megfelelő munkához jusson, különben a nagy többség számára elveszett az önképzőkörre fordított idő anélkül, hogy csak egy szemernyi hasznot is látna belőle.

Kézdívásárhelyt az önképzőkör munkásságát új útra igyekeztek terelni, a mennyiben az önképzést a középiskola összes tanulmányaira kiterjesztették. Nemcsak irodalmi dolgozatokat olvastak fel, hanem tartottak történelmi és fizikai előadásokat is. Sőt még festményeket is mutattak be. Ez egészen új dolog. Valamely festmény bemutatása előtt szükséges volna a hallgatóság tájékoztatása végett előadást tartani a festésről általában, annak a lényegéről, a benne rejlő művészetről, mert az, amit erről a poetikában tanulhatnak, alig több a semminél. Aztán rá lehet térni a festmény esztetikai tár-

galására. A diáknak egy festményről holmi felvilágosító, bevezető ismeretek közlése nélkül szólni alig lehet. Mert hiába beszélnek annyit művészeti nevelésről, az iskola mai pedagógiájában ennek még a körvonalait is alig láthatni.

A csikszeredai értesítőben azt olvassuk, hogy az önképzőkör régi sablonos keretei mindinkább tisztulnak, mit bizonyít a munkásság sokoldalúsága. Szóba kerülnek a legkényesebb irodalmi elvek, a legpraktikusabb kérdések, sőt egyesek eredeti koncepciójú fizikai eszközökkel lépnek a kör elé.

A gyulafehérvári és brassói gimnáziumokban hasonlóképen tág munkaköre van az önképzőkörnek.

Hogy a föladatai tételek mennyiben természettudományiak, vagy szociológiai tanulmányokon alapulók, erre nehéz felelni, mert a legtöbb értesítő fölöslegesnek tartja közlésüket. A gyulafehérváriak irodalmi és művészeti feladatokkal foglalkoztak, a kézdívásárhelyiek történelmi és egészségügyi kérdésekkel. A csikszeredai pályatételek közt találunk németből és francziából való fordításokat is. Marosvásárhely jutalmat nyertek az Amatőr fényképezésről és a festőművészet fejlődéséről szóló sorozatos előadások. Fölötte érdekesek a kolozsvári pályatételek, amelyeket a tanári kar tűzött ki és jutalmazott meg. Ezek közül nem egy fölülmúlja a tanulók értelmi képességeit. Vallástani tétel kettő van: 1. Adassék elő Szent Péter apostol élete a négy evangélium és az apostolok cselekedetei című szentírási könyvek alapján az egyes életrajzi adatok pontos megjelölésével; 2. A hitetlenek Credoja. Mindkettőre egy-egy pályamunka érkezett be s csak az első nyert jutalmat. A böleseleti tétel ez: Őszinte feltárása azon okoknak, melyek egy főgimn. ifjúnak komoly irodalmi munkásságára bénítólag hatnak. Beérkezett egy pályamunka, amely azonban semmi tekintetben sem ütötte a mértéket. Az irodalmi tételek közt van „A két Kisfaludy” című, melyet egy tanuló próbált kidolgozni, de sikertelenül. A latin és görög irodalmi, a természetrajzi, a természettani, fizikai tételek és a rajz tétele meddők maradtak. Hiábavaló tehát a sok szép és hangzatos tétel kitűzése, a kidolgozásukra nem akad vállalkozó, vagy ha akad is, nincs abban köszönet. Le kell szállani az ifjúság átlagos értelmi színvonalához s nem a kiválók részére kell a pályatételt kitűzni, mert akkor megtörténhetik, hogy egy jó tollú és eleven észjárású diák elviszi egymaga az összes jutalmakat, hanem legyenek a tételek olyanok, melyekhez hozzáférhet a tanulók nagyobb része, hiszen csak így lehet elérni a munkakedv fölkeltését és állandó fokozását.

A marosvásárhelyi igazgatói értekezlet továbbá kimondja, hogy a tanulókat hozzá kell szoktatni gondolataik rögtön-előadásához, vitaközösök kell rendezni. Az ének és zene is bevonandó az önképzőkör munkakörébe. Ajánlja a művészies felolvasás gyakorlását s az idegen nyelvekből való fordítást.

A Státus főgimnáziumaihoz mind megtaláljuk ezeket. Sőt az igazgatói értekezlet csak most találja meg az alkohol-kérdés elhelyezésének módját, amikor a

csikszeredai főgimn. néhány alkoholmentes életű tanára dicséretreméltó buzgósággal fáradozik az ifjúság önképzőkörében, hogy az alkohol pusztításai ellen megvédje s lehetőleg absztinenssé tegye azt, kiragadván a kor divatos áramlatából, a mely eddig sok virtuoz ivót és sok összetört testet dobott az életbe. Nincs más kívánságunk, csak az, hogy a többi gimnázium is kövesse e téren a csikszeredaiak példáját s fogjon erőteljesen a küzdelemhez a jövő Magyarországra, a magyar nemzet érdekében.

Ezzel egyelőre lezárjuk az értesítő vizsgálatát. Örvendünk, hogy a Státus gimnáziumai a nevelés- és oktatásügy egész területén nagy igyekezettel szolgálják a hazafias és vallásos célokat s méltán reméljük, hogy kötelességük tudatában jövőben is lankadatlan kitartással haladnak a jó úton előre.

Censor.

AZ OLTÁREGYLETI IGAZGATÓK FIGYELMÉBE.

Felhívom a fiókegyetek vezetőit, hogy a központhoz intézendő kérvényeket legkésőbb szeptember hó végéig küldjék be. Csak azokat vesszük tekintetbe, ahonnét a tagsági díjat évről-évre rendesen beküldötték. Azért jelezni kell a körülményt a kérvényben.

Első helyen a legszükségesebb tárgyakat kell jelezni.

A második helyen a kevésbbé szükségeseket.

Tekintetbe kell venni, hogy nekünk más forrásunk nincs, mint a beküldendő tagsági díj!

Ahol nincs Oltáregylet — onnét ne is folyamodjanak.

Szeptemberen túl beküldött kérvényeket ad acta tesszük.

A központi igazgatóság.

H I R E K.

Uj szentszéki tanácsosok. A főpásztor Zlamál Ágoston, Rassa Károly gyulafehérvári főgimn. tanárokat, Szporni János gyulafehérvári regenstanárt; Eröss József kézdívásárhelyi regenstanárt, Czimbalmos József marosvásárhelyi regenstanárt szentszéki tanácsosokká nevezte ki. Gratulálunk.

A nyári szünidőt nagyon hasznosan töltötték el a gyulafehérvári román kath. polgári leányiskola növendékei. A kongregáció misszió szakosztály tagjai megtartottak két kis színdarabot és augusztus 31-én a papnövelde nagytermében annyi könnyedséggel, elevenséggel és rátermettséggel adták elő, hogy a szépségű közönség legnagyobb tetszésével találkozott az előadás. Az afrikai missziók részére a tetszésszerinti belépődíjakból 45 korona és 70 fillér gyűlt elő, hogy az előadás végén egy kedves monológot is adott elő az egyik növendék nagy ügyességgel és még nagyobb hatással. Gratulálunk az ügyes kezdőknek és hasonló folytatást kívánunk.

Mozgalmas képe volt városunknak és a várnak az elmúlt napokban. A beiratá-

sok napjai voltak. Csoportosulás az intézetek előtt. Könyvvásárlók a boltokban. A tanulók elhelyezése, búcsúzkodás, kömpezés; ünnepi ruhába öltözött szülők jártak-keltek. Egy román tanító is behozta két fiacskáját s annak rendje-módja szerint beíratta őket az elemi iskolába, könyveket vásárolt nekik. S elbúcsúzott tőlük üdvös tanácsok kíséretében. Azzal kocsira ült s még egyet-mást elintézett a városban. Megy az országúton, fiaira gondol, kik először lesznek távol a szülői háztól. Már a Prater felé megy az országúton s ime kéz-kezet fogva mennek az országúton saját csemetéit, kik egyet-gondolva itt akarták hagyni ezt az iskolaszagú várost. Persze a kocsi a fiúkkal visszafordult a városba.

Tartalékosaink múlt vasárnap hajnalban tértek vissza Boszniából lerongyolódva, megbarnulva, hosszú és tüskés szakállal, de érdemkereszttel a mellükön büszkén lépdelték a zenekar nótái között. Megérkezett 300 tüzér és 500 gyalogos az 50. ezredből. A napokban már haza is indultak s a komisz ruhából csak a nagyon megérdemelt keresztet vitték magukkal.

Parajdriól írják, hogy a napokban ott megint felhőszakadás volt. Az ár magával ragadt mindent. Három gyermeket fuldokolva fogtak ki a vízből.

Az Erdélyi Gazdasági Egyesület által holnap, e hó 7-ikén tartandó kolozsvári nagygyűlés iránt országos az érdeklődés. Arról van szó ugyanis, hogy Erdélyt meg kell menteni a magyarságnak. Már eddig is számosan jelentették be részvételüket, amellel képviselteti magát a gyűlésen az országnak minden számottevő gazdasági testülete is. Ilymódon a kolozsvári gazdanap jelentős kiindulópontja lesz az erdélyi részekre vonatkozó nagyszabású birtokpolitikai akciónak, amelynek célja a királyhágóntúli földbirtokoknak a magyarság részére való megszentése. A gyűlés beharangozójaként szeptember hó első napjaiban Tokaji Lászlónak, az Erdélyi Gazdasági Egyesületnek ügyvezető titkáranak, a tollából egy vaskos kötet jelent meg „Eladó Ország” címen, amely magában foglalja az erdélyrészi földbirtokforgalom utolsó 10 évi részletes statisztikáját. Egyúttal tartalmazza gróf Bethlen Istvánnak s Tokaji Lászlónak részletes javaslatait, miként lehetne javítani a pusztuló magyar kisbirtokosság helyzetén. Ami a statisztikai adatokat illeti, szinte megdöbbentőleg hat, hogy az utolsó 10 év alatt 800 magyar nagy és középbirtok kerül román és szász kézre Erdélyben. E birtokok terjedelme 160.000 katasztrális holdat tesz ki, az értéke pedig 70 millió korona. Nem kevésbé rossz a helyzet az erdélyrészi ma még magyar kézen levő földbirtokok jelzálogkölcsonéi dolgában sem. A helyzet ma úgy áll, hogy a magyar kézen levő földbirtokokat körülbelül ugyanolyan összegű román és szász pénzintézetektől származó kölcsön terhel, mint amennyi magyar pénz van bekebelezve a román birtokokon. Világos ebből, hogy az erdélyi részeken valóságos kisajátítási eljárás folyik a magyarság kárára, amely megfelelő állami földbirtokpolitika nélkül a román és szász pénzintézetek tőkeerejénél és tervszerű munkájával fogva aligha lesz ellensúlyozható. Nincs az erdélyi, hanem az egész ma-

gyar gazdaságszociális nagyban készülődik erre a nagygyűlésre, melynek kapcsán sikeres bemutatója lesz az erdélyrészi mezőgazdaságnak az ott lezajló kiállítások keretében. Ez alkalommal mutatják be a kolozsvári nyári szinkonben dr. Györy Loránd mezőgazdasági darabját, az Anyaföldet, mely Budapesten is nagy sikert aratott.

Érdekes leírást hoz az Est Lövétről. Kérdezi az egyik székelyt a romok között: „Mit szól ehhez a pokoli pusztításhoz Péter gazda?”

Igy végeztetett — mondja röviden.

Az Isten végzésébe belenyugosznak s türelmesen várják sorsuk jobbrafordulását.

— Csak katolikus népben van ilyen erős hit — mondja útitársam.

Embert alig látni a vidéken; ma ünnep van. A korcsmák üresek, de tele van a templom, melyben imádkoznak, hogy az Isten állítsa meg a föld mozgását s indítsa meg a könyörület embereket szívet.

Felhívás Állat- (és Madár-) Védő Egyesület alakítása érdekében. Minden ilyen egyesületnek alakításával a közérdeknek teszünk szolgálatot, mert az állatvédelem a nemzet vagyonának nagy jelentőségű részét képező háziállat-állományt megvédi, annak értékét emeli; mert a mező- és erdőgazdaságra, szőlőre és gyümölcsökre nézve káros rovarokat pusztító hasznos madarakat védelmezi és azok szaporodását előmozdítja; mert az állatkinzás iüldözése és az állatok iránt való szeretet propagálása által szelidebb erkölcsöknek egyengeti útját és mert az állatok szeretetének és kímélésének az iskolákban való oktatásával az állatvédő eszmék terjesztésével emberségebbé érzésű nemzedékek neveléséhez járul. Ennek a közgazdasági, erkölcsi és társadalmi tekintetben egyaránt nagy jelentőségű célnak érdekében tömörülésre hívjuk fel a nemesen érző közönséget. Új egyesületünk a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez fogván csatlakozni, egyesületünk minden tagja 2 korona évi tagdíj fejében a szövetségi közlönyt, az „Állatvédelem” című folyóirat tagdíjilletmény gyanánt ingyen kapja. Alapítótág egyszersmindenkorra legalább 50 koronát fizet.” Kelt Gyulafehérvárt, 1913. július havában. A k e z d e m é n y e z ő k. Az alakulóban levő új egyesület kulturális, de főleg közgazdasági szempontból igen nagy missziót van hivatva betölteni. Reméljük, hogy az alakulóban levő egyesület derekas munkát fog végezni s mindent megtesz nemes céljainak megvalósítására. Altmann Gyula magy. kir. állatorvos úr, akinek eddig is nagyon sok érdeme van városunk állategészségügyének fejlesztése körül, az állatvédő egyesület megvalósításával az állatvédelem elkerülhetetlen és nagyjelentőségű művét vette célba. Nemes fáradozását kísérje sok szerencse. Az első, aki az új egyesületi tagjai közé lépett, Kegyelmes Főpásztorunk, gróf M a j l á t h G. Károly. Doceat exemplum!

Kivándorló székelyek. Marosvásárhelyről írják, hogy a gyakori árvizek által válságos helyzetbe jutott székely nép nap-nap után ostromolja a hatóságokat útlevelért és eddig 307 mezőségi székely,

nagyobbrészt munkabíró férfi kapott útlevelet Amerikába és Romániába, noha az elutazottak száma is meghaladja a háromszázat.

Óltárgyletünk hétfőn, Kisasszony-napján tartja szokásos módon szentségimádását és délután 4 órakor rendes havi gyűlését.

A csíksomlyói szentferencziek kegytemplomában a jó Isten megköszönése és a sok elemi csapás megszűnéseért a bold. szűz Mária nevenapján szokásos búcsúval kapcsolatban folyó évi szeptember 12., 13. és 14-én három napig tartó ájtatosságot fogunk tartani. Az ájtatosság sorrendje a következő lesz: Szept 12-én délután 3 órakor bevezető szentbeszéd, utána ájtatosság és gyónás. Szept. 13-án d. e. 9, 10 órakor szentmisék. 10 órakor szentbeszéd. Egész d. e. gyóntatás. Szept. 13-án délután 3 órakor szentbeszéd és gyóntatás. 5 órakor szentbeszéd és ájtatosság. Szept. 14-én, Mária nevenapján d. e. 7., 8., 9. és 10. órakor szentmisék. 10 órakor szentbeszéd. Egész d. e. gyóntatás. Szept. 14-én d. u. 3 órakor szentbeszéd és befejező ájtatosság. Szeressük és keressük fel minél többen a Bold. Szűz Máriát!

Székelyek halála. A Budapesten lakó székelyek Péterfy-Asztaltársasága hivatású tűzte ki azt is, hogy a székelyek nagy emberei emlékét mindenképpen kegyelettel megőrzi. Ennek a gondolatnak az eredménye volt, hogy Köllő Miklósnak, a kiváló szobrásznak, a sírja márványemléket kapott a budapesti temetőben. Most Borszéký Soma felé fordul a pesti székelység szeretete és figyelme. Nagyszébenben a szász temető egy kriptájában pihen Borszéký, aki mikor a minisztériumi szolgálatból visszavonult 1889-ben, attól kezdve egészen a székelyek ügyének szentelte munkásságát. A székely iparos akciói sikereit megérte, a székely közvasút megvalósulását is láthatta, de más tervei, koncepciói is voltak, amelyeket kell még életrekelteni. A hálás székelység sírjára emléktáblát s Gyergyószentmiklóson, szülőföldjén, szobrot akar állítani már a jövő évre. Az asztaltársaság Borszéký barátaihoz és tisztelőihez fordul, hogy egy-két koronás adományokkal segítsék elő a tervet. A pénzküldemények Péterfy Tamás író címére (IX., Köztelek) irányítandók.

Az ideí rozsdakárok. A június—július havi folytonos esőzés miatt ezidén a rozsdá rendkívüli módon elterjedt, s igen számottevő károkat okozott nemcsak a búzában, de a rozszban — s a tavaszok közül főleg az árpában is, amennyiben a szem összeaszott, megszorult, s a gazda nem egy helyt csak ocsut aratott. A rozsdá elszaporodása következtében az áttelől teletosporák jövőre is nagy bajokat okozhatnak, s csak kissé nedves időjárás esetén a jövő évben még nagyobb rozsdakároktól lehet tartani. E növényi betegséggel szembeni védekezésről csupán annyit tudunk, hogy a foszforos tartalmú trágyák akadályozzák — a nitrogén tartalmú trágyák elősegítik felléptét. Ez idén is csak ott jeltkezett rozsdá — csak ott okozott nagyobb károkat, ahol szuperfoszfáttal nem trágyáztak. Vannak vidékek az országban — így a Bácska némely mélyebben fekvő területén is, ahol a búzatermelés már-már lehetetlenné vált

a rozsdá pusztítása miatt, s csak azóta szűnt meg, s kétszereződött meg a termés, amióta 300 kg. szuperfoszfátot rendszeresen használnak a búza alá.

A **gelencei „Vojkuty“** síremlékre újabb adakoztak: **Olasz András** plebános (Kide) 10 koronát. **Potovsky Dávid** kl. (Gyergyószentmiklós) 5 koronát. Főösszeg: 202 korona. További szíves adományokat köszönettel fogad a gelencei plebánia.

A **katholikus intézmények címtárának** eddig megjelent 1—21 számát az Országos Katholikus Szövetség mint kefélenyomatot a pótlások és kiegészítések eszközésére az egyes egyházmegyék esperesi, illetve plebániái hivatalainak szétküldötte. Miután a helyesbített füzeteknek csak egy része érkezett vissza, tisztelettel kéri a szövetség a főtisztelendő esperes, illetőleg plebános urakat, hogy a javírtásra szorult és már kiegészített füzeteket lehetőleg sürgősen az Országos Katholikus Szövetség (IV. Ferenciek-tere 7. III. lépcső, I. em. 8.) visszaszármaztatni szíveskedjenek.

Az **aviatikus kritikus pillanatai.** A „Je sais tout“ című francia folyóirat hasábjain Garros, a hírneves francia pilóta, egy elmés cikk keretében rendkívül érdekesen ír az aviatikáról s különösen színesen írja le a többek közt azt, hogy melyek voltak pilóta-praxisa során a legborzalmasabb pillanatai. Ez akkor esett meg vele, mikor közismeretes első 5000 méteres magassági világrekordját állította föl.

Amikor sok közdelem és fáradtság után ebbe a beláthatatlan magasságba jutott, egyszerre csak megrémülve vette észre, hogy motora egyhangú kattogását borzalmat keltő zúgás váltja fel. Közben a gép elvesztette az egyensúlyt s a katasztrófa már kikerülhetetlennek látszott. Halálveríték borította el — írja — a homlokomat s elállt még a szívverésem is. Egyszerre eszembe jutott minden, egész életem folyása s kezdtem megbarátkozni a halál gondolatával. Végre egy szerencsés ötletem támadt: elállítottam gyorsan a cylindert s ime alig néhány lökés után a zaj megszűnt s a motor elállt. Most már csak az volt a főtörekvésem, hogy ügyes manővrozással valahogy leszállhassak az iszonyú magasságból, ami mindenesetre könnyebb, mint volt az oda feljutás.

Hasonlóan aggodalmas pillanatotok élt át Páris—Vittoria közt való és közbeszó leszállás nélkül megtett távrepülés alkalmával az ismert nevű kiváló pilóta, Gilbert is. Kétezer méter magasságban szállt a Pyrenæek fölött, amikor egyszerre motora elállt. — „Még csak harminc másodpercem volt vissza az életből és a halálfélelem e pillanatai rettenetes gyorsasággal teltek és múltak. Kezdtém készülni a halálra s ime egyszerre erős benzinszag ütötte meg az orromat. Mint a villámlás cikázott át agyamon: a benzin a baj oka, s gépem sokkal többet kapott e folyadék-ból, mintsem szükséges lett volna. Két tartályom volt s az egyik Páristól eddig tartott útam alatt kiürült, de még majdnem fele benne volt a motorban, ámde a másik réservoir csövét véletlenül nyitva hagytam s abból is folyt a benzin a motorba a nagy légnyomás alatt. A motor tehát a benzinbe fuladt bele. Sietve zártam tehát el a kifolyó csövet s aggódva lestem,

vajjon ismét üzemképes lesz-e. Már sokat és mélyen estem lefelé s feszülten figyeltem a motort. Sötét körvonalakban már láttam a földet s szinte láttam gépeimet belefűrödni a földre. Még egy pillanat — s azután vége. Ebben a pillanatban lassan újra kezdett működni a motor s egyre ritmikusabban kattogva — a győzelem öröme járta át egész valómat; majd örömkriáltást hallatva, a magassági kormányt ragadtam meg s megmenekülve a halál veszélyétől — szálltam tovább, mintha mi sem történt volna.“

IRODALOM.

A **tanítószágot** és általában a tanügyet érdeklőleg közelebbről hézagpótló munka kerül sajtó alá, dr. Lám Károly kir. segéd-tanfelügyelő szerkesztésében.

A munkának a célja az, hogy a népoktatás ügykörebe tartozólag keletkezett és még kiadatlan elvi jelentőségű kormányhatósági rendeletek, bírósági döntvények és jogerős közigazgatási bizottsági határozatok gyűjteményes kiadásával a tanügyi kormányzatnak és a tanítószágnak egyaránt hasznos szolgálatot teljesítsen.

Mint hogy e sok fáradságos utánjárásit igénylő gyűjtési munkálatnak eredményes befejezhetése, a helyes igazgatás szempontjából ma már elodázhatatlan szükség, sőt közérdeket képez, a megjelenendő munkára azon kéréssel hívjuk fel a tanítószágnak szíves figyelmét, hogy miután a gyűjtés eredményét gazdagítani leginkább a tanítói karnak áll módjában, ha netalán a saját vitás ügyekben keletkezett elvi jelentőségű kormányhatósági rendeletek, bírósági döntvények vagy jogerős közigazgatási bizottsági határozatok birtokában volnának, azokat az ügyük történetének rövid ismertetése mellett dr. Lám Károly kir. segéd-tanfelügyelő címére Ungvárra megküldeni, illetőleg amennyiben ilyenről csak tudomással is birnának arra nézve nevezettnek figyelmét további kutathatás céljából felhívni szíveskedjenek.

Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a tanító urak az általuk esetleg megküldendő iratokat, feldolgozás után vissza fogják kapni, és hogy a munkába leendő felvételre érdemesnek mutakozó jogesetek, az ügyben szereplő személyek és helységek neveinek elhalgatásával fognak ismertetés alá kerülni.

Földes Zoltánnak a Budapesti Hirlapban és másutt megjelent költeményeit az olvasó közönség szimpatikus érdeklődéssel fogadta. Az erdélyi magyarság helyzetét feltáró nemzetársadalmi értekezések most összegyűjtve „A Magyarságért!“ c. alatt látnak napvilágot. A vaskos könyv ára: 2 korona; 10 példányra egy ingyenes jár.

A szerző tisztelettel kéri a hazafias magyar olvasó közönség szíves támogatását.

SPORT.

Gyulafehérvári ISC. Zalatnai FC. barátságos mérkőzése. Feledhetetlen vasárnapja volt augusztus 24-én a gyulafe-

hérvári sportkedvelő közönségnek, de legkivált a „Gyulafehérvári Iparos Sport Club“ fáradhatatlan tagjainak, kik mindent félretéve, annyi erőldozatot hoztak és annyira előmozdították városunk sport életét, hogy a vasárnapi mérkőzés 3:0 arányban méltó babér az ifjú egyletnek. Mert képzeljük csak el, hogy itt e városban, ahol a sportnak — s legkivált a footballnak — oly kevés pártolója van, minő erőldozat, fáradság kell egy-egy sport egyület megalakítani és azt fenntartani, éltetni. Példa erre a „Gyulafehérvári Iparos Sport Club“, amely megalakulása óta annyira nem birt fejlődni, hogy tagjainak, vagy legalább az I-ső csapat játékosainak a dressz saját költségén beszeresse, mert a tagoktól befolyt havi illetéket a labda költsége teljesen kimerítette s így igen érthető, hogy mérkőzéseit tetszészserinti adományokkal kell végigjártassa.

Egyébként a vasárnapi mérkőzés egyike volt a Gyulafehérvárt lezajlottak közt a legszebbeknek. Szép összjátást produkált mindkét csapat. Hogy a zalatnaiak vereséget szenvedtek, azért a dicsőség méltán őket illeti, amennyiben olyan jó támadásokat intéztek a fehérvári kapu ellen, hogy méltán számíthattak volna legalább 1 goalra s hogy ez mégis nem úgy volt, azt a még rövid gyakorlatoknak tulajdoníthatják.

Az első félidő I-ső goalját Kézdi lötte. Ezt nemsokára a Berkovics által rugott követi s az első félidő ezután csak támadásokból állott. A második félidőben már jobban dolgozott mindkét fél. Ekkor már gyönyörűség volt a játékot nézni. Itt már a zalatnaiak is annyira jól védtek és támadtak egyaránt, hogy kapujukba most már csak 1 goal repült Wébértől.

Sajnos azonban, hogy a fehérváriak nagyon brutálisan játszottak, legkivált a második félidőben. A gáncsolás egymást érte s a zalatnaiak egyre-másra buktak fel.

A meccs bevétele 43 korona volt. Bizony pedig a vasárnapi szép időben több nézőt is megérdemelt volna a szép játék.

A mérkőzést Ritter bíró vezette A meccs délután 4 órakor kezdődött és 6 órakor végződött hosszabbítás következtében, amit a közbejött baleset okozott.

Beküldetett.

Pályázat.

A gyergyóalfalui róm. kath. egyháztanács pályázatot hirdet a borzonti tanítói állásra.

J a v a d a l m a z á s a: 100 korona a községi pénztárból, a többi államsegélyből, lakás és veteményes kert.

K ö t e l e s s é g e: az osztatlan iskola vezetése, ismétlők oktatása, hittanítás. Az iskola a községtől 5 kilométer távoloságra van, ajánlatos, hogy háztartásban élők pályázzanak. A pályázatokat alulírott-hoz szeptember 14-ig beküldendők.

Gyergyóalfalu, 1913. aug. 31.

Miklós István,
egyht. elnök.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET“

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon zserkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén **Izsóf Alajos**. Előfizetési ára egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmu, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

Templomok, oltárok, szöszékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom. 13—33—52

Alkalmi vétel!

A vajdahunyadi szent Ferencrendi zár-dában egy 8·3×4·25 méter nagyságú, csaknem új állapotban levő gyönyörű

FŐOLTÁR

(Mária mennybe vitele — Assumptio — olajfestményű képpel) és

SZÓSZÉK

féláron alul megegyezés szerint eladandó. — Az oltárról kívánatra a fényképet is küldik.

8—3—5

Fleischer Jenos

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, pepi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialék velumok, baldachinumok, minisztránsruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat**, mint **ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. 11—33—52

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár
Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jicke'i-fele vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-siv és furnéros butormunkát,
É portále és boltberendezést,
S úgyszintén javításokat is el-fogad. Szállít és lerak tölgy
Z és bükkparketát. Árjegyzék zserint irodai és vendéglői,
I ebédlőszékeket, tükröket mé-ret szerint. Raktáron tart
T minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

6—3—252

Sürgőnycim: „Walsergyár Lombutca Budapest“

Telefon: Budapest 95—50.

WALSER FERENCZ

Czégtulajdonosok: WALSER FERENCZ, WALSER JÁNOS, GYÓZÓ GYULA

Tűzoltásiszerek- és szivattyuk gyára
harang- és fémöntöde

BUDAPEST, VI., Lomb utca 34.

Villamos megálló: Váczi út, Láng gépgyár.

GYÁRTMÁNYOK:

Tűzfeskendők, Házi-, gazdasági és ipari szivattyu-telepek és vízvezetékek,
szervelények és tömlők, Ipartelepek tűzvédelmi berendezése,
Tűzoltási személyszállító- és szerkocsik, Köztisztasági eszközök,
Vizszállító kocsik, tömlőmotolák, létrák, Közegészségügyi szerek,
Mentőeszközök, Gőzfertőtlenítő készülékek,
Tűzoltósági egyéni szervelények, Ásványvíz emelő- és töltőkészülékek,
Szivattyuk mindennemű célra, Harangok és harangálványok,
Vízvezeteki szervelények,

20—1—3

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Könyv- és papirosnagyruház,
könyvkötészet, tömöntöde
GYULAFEHÉRVÁR.

Mindennemű nyomtatványok a modern igényeknek megfelelően. Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyóirat általunk eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen! A ftd. papáság részére 10% árkedvezmény.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát mindennemű irodai cikkekben, író- és fogalmazvány-papirosokban, stb.

Egyházi nyomtatványok: mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók. Katolikus imkönyvek, rózsafüzérek, szentképek és mindennemű devocionális cikkek. Készít **mű- és ujságnomást** különös versenyképes árban.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépitő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:

oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálok.

Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes
10-33-52 megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

TÉGLA--CSERÉP.

Ajánljuk elsőrendű géptéglánkat, mészkómentes hornyolt, hód farku és a gyárunkban előállított HANATSCHER-féle tetőcserepet.

o A géptéglának az ára: o
1000 darabonként ab Banicza-állomás 32 korona o

PECCOL JENŐ és TÁRSAI
GŐZTÉGLA ÉS CSERÉPGYÁRA
BANICZA.

Kérjen
mintát!

Kérjen
mintát!

4-5-15

ÖZV. LAKNER ANTALNÉ

sütődéje és lisztkereskedése

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR 6. SZÁM ALATT.

8-6-52

Ajánlom a n. é. közönség b. figyelmébe első rendű friss süteményeim, ú. m.: tejes és vajas kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet, azonkívül házikenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet.

LISZTKERESKEDÉSEM BEN

csak a hírneves Neumann Testvérek cég aradi gőzmalma őrleményeit árusítom. — Naponta 2-szeri kenyérsütés.

Kiváló tisztelettel: Özv. Lakner Antalné.

Naponta
friss
élesztő!

Boda József

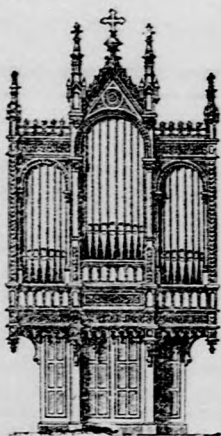
orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona-építését is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközök.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

6-33-52

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15-20%
árengedmény.

árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.

8-33-52